

423516

„SÚŤAŽ - REVITALIZÁCIA NÁMESTIA V SPIŠSKEJ BELEJ

ČASŤ B – textová správa

ANOTÁCIA

Silný genius loci centra obce Spišská Belá potrebuje očistiť od nánosov. V návrhu sa snažíme rešpektovať zásahy, ktoré považujeme za kvalitné, či nemenné a rozvíjať ich podstatu ďalej. Funkčným a materiálovým zjednotením by mohol vzniknúť ucelený priestor, zvýraznením komunikačných osí dôjde k zlepšeniu priepustnosti územia a podporením služieb ich lepším napojením sa do centra obce vráti ruch a život aj počas všedného dňa. Novo navrhnutý náučný chodník je súbor hravých detailov odkazujúcich na tvorbu najznámejšieho rodáka obce, Jozefa Petzvala. Tento koncept nenásilne predstavuje taje optiky, a zároveň sprístupňuje zauímavé pohľady neviditeľné voľným okom, vrátane pohľadu na Tatry, ktoré su inak priamo z centra neviditeľné.

KONCEPCIA

0) Zjednotenie

Najväčším nedostatkom riešeného územia je jeho koncepcná a materiálová roztrieštenosť. Aby mohlo centrum Spišskej Belej dýchať, je nutné zbúrať hranice a zjednotiť jednotlivé fragmenty v jeden celok. Navrhujeme odstrániť oplotenie kostola a symbolicky ho tak priblížiť verejnosti. Špecifická pokojná, až meditatívna atmosféra zostane aj po tomto zásahu zachovaná vďaka bujnej zeleni, ktorá zostane jedinou vertikálnou bariérou v území.

Ďalej odporúčame dať dôraz na jedno, dominantné pobytové schodisko, ktoré láka na použitie viac ako dve malé schodiská. Vizualnému zjednotenie napomôže tiež jednotný typ dlažby na hornom i dolnom námestí.

1) Funkcie

Jednotlivé zóny by si mali zachovať svoje špecifické funkcie, ktoré sa vďaka našim zásahom ešte viac zvýrazia. Vyrovnáním terénu okolo mariánskeho stĺpu vzniká dôstojná vstupná brána do územia. Tu sa môžu návštevníci zhromaždiť pred vstupom do info-centra, či občerstviť po alebo pred náročnou cestou. Priestrané námestia medzi zvonnicou a radnicou stále zostáva hlavným priestorom pre verejné kultúrne udalosti. Tento priestor plynule prechádza do zelenej oázy okolo kostola Sv. Antona. V prípade, že sa chce návštevník posilniť v miestnej reštaurácii, zísť na toaletu alebo si len posediť pri fontáne, stačí zísť po schodoch na dolné námestie. Naň nadväzuje priestrané parkovisko, ktoré je však od neho vďaka novému usporiadaniu vizuálne oddelené.

2) Osi

V centre Spišskej Belej vnímame existenciu dvoch dôležitých, ale zanedbaných os. Zo zachovaných historických fotografií je zrejmé, že ulicu Petzvalovu zo severnej strany lemovala línia stromov, ktorá však časom postupne zredla. Obnovením aleje a zrušením oplotenia kostola územie získa príjemné vegetačné ohraničenie, ktoré odráža hmoty domov na náprotivnej strane ulice a ponúka alternatívne pešiu cestu.

Druhá os, ktorá je dôležitá nielen pre turistov, vedie k evanjelickému kostolu, na druhom brehu Belianskeho potoka. Táto cesta dostane dôležitejší výraz, ak bude existovať iba jedno dominantné schodisko. Cesta by mohla byť tiež lemovaná alejou stromov alebo napríklad vodným prvkom na dolnom námestí.

3) Žive centrum

Jedným z hlavných problémov obcí podobného merítka je, že sa najkrajšia časť mesta, historické centrum, vyľudňuje. Aj v Spišskej Belej trávia ľudia viac času pri neďalekom obchodnom centre na rušnej ulici SNP, hoci tento priestor nie je nijako významný či esteticky atraktívny. Občanom je tam totiž ponúknuté všetké zázemie.

Upokojením ulice Petzval pomocou dlažby z žulových kociek, sa z cesty stáva námestie. V tomto priestore má chodec prednosť pred autom a hranica medzi domami a námestím sa zmazáva. Toto je základný impulz, ktorý podnieti majiteľov domov na ulici Petzvalova k premýšľaniu o nových prenajímateľných komerčných priestoroch v parteri..

Ďalším dôležitým miestom je "dolné námestie". Reštaurácii by určite prospelo môcť si vytvoriť na námestí terasu. V priestoroch radnice (ak je to možné) by potom tiež mohol vzniknúť prenajímateľný komerčný priestor, napríklad cukráreň, alebo zmrzlináreň, dopĺňujúc tak novovzniknuté námestie.

4) Adaptabilita

Ulica Petzvalova sa v období kultúrnych udalostí uzatvára, a stáva sa z nej pešia zóna. Túto myšlienku sa snažíme podporiť vznikom spevnených plôch na kraji cesty, na ktoré sa môžu umiestniť napríklad stánky s občerstvením či vianočné trhy. Vo všedný deň potom môžu tieto nové plochy slúžiť ako pozdĺžne parkovacie stánie. Zámerne je umiestnené vedľa kostola a Petzvalovho domu, posilní tak totiž vysoký dopyt turistov i veriacich.

Nevyhnutné je tiež vyriešiť organizáciu "kultúrneho námestie" medzi zvonnicou a radnicou. Vianočný strom by mohol dotvoriť alej pozdĺž cesty a naproti by mohlo stávať pódium (na už zabehnutom mieste).

Podrobnejší popis zásahov na vybraných dôležitých miestach

A) Priestor pri Mariánskom stĺpe

Mariánsky stĺp je krásnou ukážkou práce miestnych sochárov. Jeho umiestnenie má symbolický charakter. Tento vertikálny prvok tvorí akúsi vstupnú bránu do riešeného územia. Je veľmi dôležité tento priestor vyrovnať a otvoriť. U tohto orientačného prvku sa budú zhromažďovať návštevníci Belej. Preto veľmi vítame umiestnenie informačného centra do tohto priestoru. Tu sa budú pripravovať na ďalšiu púť. Nálevkovitými rozovretím piazzety pozývame na návštevu mesta.

B) Okolie zvonice

Hoci sa zvonica, jeden z najvýraznejších prvkov Spišskej Belej nachádza prakticky uprostred námestia, javí sa veľmi neprístupná. Strmé vyspádovanie veľkými okruhliakmi určite neláka k tráveniu času či prístupu. Zvonica by sa, pokiaľ je to len možné, mala sprístupniť. Na námestí preto okolo veže riešime vyspádovanie tak, že vytvárame zapustené posedenie, kde sa môžete zastaviť a pripraviť na prípadnú návštevu veže.

C) Pri potoku

Jedným z najvýznamnejších prvkov moderných miest je nábrežie. Keďže koryto Belianského potoka nespadá do riešeného územia, snažíme sa aspoň načrtnúť, ako by sa s ním dalo pracovať.

Navrhujeme vznik malého zákutia francúzskeho typu určeného pre introvertného čitateľa či matku s dieťaťom. Tu si cestou z nákupu môže návštevník oddýchnuť a započúvať sa do zvuku tečúceho potoka.

D) Pobytové schodisko medzi časťami námestia

"Horné" a "dolné" námestie spája jedno veľké pobytové schodisko. Tu si môže človek oddýchnuť počas kultúrnych udalostí i vo všedný deň. Návštevník tu môže sedieť s výhľadom na evanjelický kostol a počúvať zurčanie fontány, prípadne si zísť na obed alebo na zmrzlinu na dolnom námestí.

E) Prechod dlažby

Ak plánujeme zjednotiť "horné námestie", najjednoduchšou variantou by bolo celú plochu spevniť rovnakou dlažbou. Aby si však okolie kostola Sv. Antona zachovalo svoju príjemnú pokojnú atmosféru, zvolili sme rafinovanejší spôsob. Vzor, ktorý je na námestí už použitý sme rozťahli do priestorov za zvonnicou tak, aby dlažba plynule prechádzala do trávy (gradient). Chodec prechádzajúci od úradu okolo stromov ku kostolu si tak môže pripadať akoby vošiel do iného sveta. Táto oáza pokoja uprostred mesta ponúka priestor pre hranie hier, piknik, posedenie, nabáda k zamilovaným prechádzkam alebo len k tichému rozjímaniu..

F) Priestor pred Petzvalovým múzeom

Ďalšie odpočinkové a zhromažďovacie miesto sa nachádza pred rodným domom Jozefa Petzvala - múzeom optiky a fotografie. Tento priestor by sa však dal riešiť oveľa prívetivejšie, ponúkajúc príjemný tieň v lete, veľkorysejšiu plochu adekvátnu významnej stavbe i posedenie.

Petzvalov náučný chodník

Táto idea je zhmotnením snahy autorov „priniesť Petzvala do mesta“. Vytiahnúť a spropagovať vedu z vitrín medzi ľudí a zaujať. Snažíme sa tak robiť nie prvoplánovo, ale rafinovaným a výtvarne zaujímavým riešením. Náučný chodník okrem toho že odkazuje na najznámejšieho rodáka Spišskej Belej, Josefa Petzvala, je aj akousi fyzickou pozvánkou do múzea, kde cesta končí. Nenásilnou hravou formou odhaľuje základné javy optiky a tiež predstavuje neobvyklý pohľad na Belianske dominanty. Idea má ambíciu stať sa vyhľadávanou turistickou zaujímavosťou.

Stĺpiky používajú jednotný výtvarný jazyk, sú navrhnuté ako odliatok z bronzu a majú výšku zhruba 1m. Tvar hlavice napovedá optickú funkciu daného stĺpika. Mohli by byť navyše opatrené QR kódom a schémou pre bližšie vysvetlenie konkrétneho javu. Do jednotlivých zastávok by bolo možné interaktívne zapojiť fotoaparáty smartphonu a umožniť turistom tvoriť originálne fotografie špecifické len a jedine pre Spišskú Belú. Stĺpiky by boli pevne spojené so zemou a s výnimkou jedného, bez pohyblivých častí.

S ideou by sa dalo ďalej pracovať. Podobných myšlienok je celý rad. Chodník je preto možné postupne rozširovať do širšieho centra mesta, vybrať ďalší z celej rady optických javov a nenásilne upozorniť turistov na ďalšie zaujímavé miesta v Spišskej Belej. Tento projekt má potenciál stať sa veľkým lákadlom pre školy, amatérskych fotografov, fyzikov, matematikov, a prilákať tak turistov aj zo vzdialenejších kútov Slovenska.